

Március Pest városa tanácsának jegyzőkönyveiben

1848
tavaszán a forradalom vihara szárguld át Európán. Ez a vihar nem kerüli el Magyarországot sem. Pozsonyban már évek óta ülésezik a Karok és Rendek alkotta országgyűlés, de nem tud az ország feudális strukturáján változtatni. Az európai forradalmak nyomán egyre radikálisabbakká válnak az alsótábla haladó szellemű követői, de eredményt képtelenek elérni. Amikor azonban március közepén Bécs munkássága, ifjúsága és polgársága is felkelésben tör ki és a tehetetlen V. Ferdinánd mindenható kancellárja, Metternich herceg lemond és elmenekül, az alsótábla követői nagyszerű rohammal elérik, hogy a rég vajudó feliratot, amelyben a bécsi kamarillától Magyarország számára magyar kormányt követelnek, küldöttségben viszik fel a királyhoz.

Erről az útról és annak eredményéről Pest városa egyik követe, **Károlyi István** a következő levélben értesíti a Tanácsot:

Küldetve lévén az Országos Választmánnyal, Fels. Urunk s Királyunkhoz Bécsben, hogy a Feliratot az Országgyűlési Teendők iránt Ofel-ségéhez benyújtánánk, s arra Magyar Ország részére kedvező királyi Választ eszközölnénk ki.

1848. Március 15-én, reggeli tíz órakor gözősön Pozsonyból utnak indulnánk, s délután 4 órakor a Leopold Városba érkeznénk, hol már egy pár ezer bécsi Nemzeti gárda várakozott a Választmányra, honnan a bel-Város karinthiai utcáiban levő Fogadóba, tömördek sok nép között „s éljenek a Magyarok” örömkiáltások között majd egy óráig tartó lassu lépésekkel eljutánk — este az egész Deputatio meg, vala hiva a Polgárság s Nemzet Gárda által az Universitas Épületéhez, hol az Ifjúság közönsége a Választmányt, vagy 200.000 emberből álló tömeg hullámzott Bécs utcáiban — az egész Város kivilágítva vala. Ezen tüneményt Bécsben csak képzélni, de leírni majd lehetetlen!

Ezután Felső Urunk s Királyunkhoz bevezetvén a Nádor a küldöttséget ott egy szivréható Magyar Beszéddel tartta a Fels. Királyhoz, kit thronja mellett Birodalmának több Nagyjai környékezének. Ő Cs. Kir. Felsője rövid Magyar Beszéddel fogadta a küldöttséget s igéret, hogy az ország kivándorlását minél előbb sikeresebben ügykezendik „innén ismét azon sorral mint odamenénk, a Karinthiai uton Hg. Károly című vendéglőbe szállásunkra, számtalan nagy néptömeg és Nemzeti Gárdák között vissza térénk, örömríadásokkal fogadtalván a nagy Házak ablakaiból.

Akkornap egész éjjeli egy óráig várakozánk a k. Resolútióra melly azonban csak

Mart 17. reggeli 10 órakor közöltetett velünk a Nádor Ő Felsője által — Ennek tartalma — amennyire egyszeri olvasásra felfoghatam, é' következőkben áll:

1. A fenséges Nádor István Ő Hercegsége Magyar Országban és kapcsolt Réseiben tellyes hatalmu k. Helytartóvá nevezetik Ő Felsője által megbizatván a Kormányzásal.

2. A Feliratban foglalt Kivándor-gait az Orzágnak mind egyről egygyig jelen kedvező Resolútiója által Urunk Ő Felsője helyben-hagygya, belegyezik s tellyesítendi.

3. Gróf Batthányi Lajos kinevez-tette a felelős Magyar Országí Minisztériumnak Elnökévé, s egy Minisztérium alkotásával s alakít-tásával meg van bízva s felhatal-mazva — s addig is mig e fontos közbejött Oklevelek az Országos Ulésben kihirdettendek s közöl-hettendjük, vegyék tisztelt küldöm-e rövid közlésnek csekély vázla-tát...

Innen délutáni 2 órakor fogunk indulni Pozsonyba. A Fenséges Nádor Mart. 18-án utazik le Pozsonyba elegyes Országos Ulést tartand, hol a k. Resolútió ki fog hirdetteini.

Tellyes tisztelettel maradván Költ Bécsben 1848. március 17-én dél 12 órakor. — nagyon sietve —

A Nemes Tanácsnak és n. é. Választó Polgárságnak

alázatos szolgálja

KAROLYI ISTVÁN

Ország Gyűlési követ s az Országos Választmány Tagja

A forradalom eljövetelelől mitsem sejt Pest városának tanácsa, amint arról a példás pontossággal vezetett jegyzőkönyvek tanuskodnak. A tanács mindennapi kérdésekkel foglalkozik, Március 13-án arról tanácskoznak, hogy adnak-e lakhatási engedélyt, helyes-e a felekhivatal számadása, jogosult-e Dobler János kérése, hogy szalagkereskedést folytathasson és Linhardt Tamásnak adjanak-e kolbász készítésére engedélyt. A tudományos érdeklődés sem hiányzik és megkeresésre a „magyar természet vizsgálok társulatá”-ba városkapitány Szekrényesi Endrét és alpolgármester Rottenbiller Leopoldot küldik ki.

Március 14-én a helytartótanács felszólítására a marhabús árának megállapításával foglalkoznak és a mézárások megrendszabályozására gondolnak. Március 15-én hasonló nagyjelentőségű kérdésekkel foglalkoznak, csak délfelé vesznek tudomást az eseményekről és az ifjúság küldöttjeinek kérésére délutánra közgyűlést hívnak össze, amelyet azonban a pesti város urai annyira nem tartanak komolyknak, hogy jegyzőkönyvet sem vesznek fel róla. Csak másnap, a tanácsülés határozataiból derül ki, hogy közgyűlés volt s a március 15-e eseményei megrázkódtatták az ezer éve tunya ország életét. Március 16-ról készített jegyzőkönyv mondja:

„A tegnapi közgyűlésen a Rend és Közcsend fenntartása tekintetében kiküldött választmányhoz a teendők roppant sokasága miatt a városkapitánynak közbizalom alapján előterjesztett ajánlata nyomán még a következő polgári és lakosurak kiküldését látta a Tanács szük-

ségesnek: névszerint a polgárság részéről Gross Ferenc őrnagy, Nádorfi István őrnagy Porsoly Endre kapitány-parancsnok, Emmerling Károly kapitány stb., az ifjúság részéről: Jókai Móricz, Csányi László, Buljovszky Gyula, Vidács János, Degré Alajos, Szegfi Móricz, Magyar Miklós, Egressy Gábor, Vörösmarty Mihály, báró Eötvös József, Kunewalder Jónás stb.

Rottenbiller Fülöp alpolgármester jelenti, hogy a polgárság részére fegyvert kért Lederer Ignác öccselenciajától, aki azonban kijelentette, hogy ilyenekkel nem rendelkezik, azok Komáromban vannak és ezért nem adhat. A helytartótanács viszont elrendeli, hogy az Új Épületből ötszáz fegyvert a Rend és Közcsend fenntartása tekintetében a városban megmutatkozott ingerültség lecsillapítására szolgáltatassanak ki. Ugyanezzel a megindokolással három kérés terjesztett elő a városi tanács a helytartóságnak, mégpedig:

1-ször: Stanecics Mihály, Nyári Pál pestmegyei másodalispán kezessége mellett, fogságából azonnal szabadonbocsátassék;

2-ször: hogy a megelőző könyvbírálat tüstént megszüntessék, tökéletes sajtószabadság létesültsék, mégis olyan bizottság felügyelete alatt, amely a lakosság bizalmát bírja;

3-ször: hogy a katonaságnak beleavatkozása mellőztessék, miután a vagyon- és személybiztonságról a városi háloság gondoskodik.

A Királyi Kormányzók a városi tanácsnak tudtul adja, hogy Stanecics Mihály valósággal szabadon elbocsátatott;

hogy bizodalommal felruházott egyénekből álló testület által élő törvényeink szerint gyakoroltatik a könyvek bírálata, megjelenésük után; a katonaság közbenjárásának szükségessége önként megszűnik.

A városi tanács ezzel elintéztettnek tartja a maga részéről a forradalmat, majd 17-én újra fegyvereket kér. Az Új Épületben a már használaton kívül helyezett régi fegyvereket gőzerővel javítgatják s ezekből 17-én kétszázat adnak ki azzal, hogy mikeltyt elkészülnek a munkával, újabb nyolcszáz fegyvert adnak ki a Tanácsnak, amely vállalni köteles a felelősséget, „miként ezen fegyverek is derék embereknek a Közcsend fenntartására fognak adatni”.

Ertesítik a tártörvényhatóságokat is a végbement vértelen és örvendetes változásokról és mindenfelől dradózó lelkes válaszok érkeznek. Szatmárnémeti városa a márciusi ifjúság által elfogadott tizenkét pontot tudomásul veszi, azon hozzáadással, hogy a papi, szerzetesi s alapítványi jóságok a nemzet szabadon rendelkezése alá visszacsúsz, eredeti rendeltetésükhöz képest a papi kezek közül mindeneseire kiveendő, népneveltetés magas céljaira fordítassanak.

Ez még márciusban történik. Azután elkövetkezik április. A bécsi kamarilla visszanyerte biztonságát, a horvátokat feltűzeli a magyarok ellen. Az események a szabadságharc proklamálására vezetnek...
Nádor Jenő